

**МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ИМЕНИ АБУ АЛИ ИБН СИНО**



Научно-практической конференции с международным
участием на тему:

**“ Проблемы экологии и
экологического образования ”**

СБОРНИК ТЕЗИСОВ

11-12 ноября 2022 года

ОБУЧАЮЩИХСЯ В ГОРОДСКИХ И СЕЛЬСКИХ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ.....	
130. Ильясова А.Ж.	
ХАРАКТЕРИСТИКА ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ВОСПИТАННИКОВ В ДОШКОЛЬНИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ.....	155
131. Shodiyev D.A. , Qurbonov H.A.	
QISHLOQ XO‘JALIGIDA QO‘LLANILADIGAN NOANANAVIY DORIVOR O‘SIMLIK LARNING AHAMIYATI.....	157
132. Shodiyev D.A., Mamedova G.Sh.	
DORIVOR O‘SIMLIK LARNI QAYTA ISHLASH ORQALI OZIQ-OVQAT QO‘SHILMALARI OLISH.....	158
133. Shodiyev D.A.	
FUNKSIONAL OVQATLANISHDA DORIVOR O‘SIMLIK LARDAN OLINADIGAN OZUQAVIY QO‘SHILMALARNING AHAMIYATI.....	159
134. Shodiyeva G.G‘., Yuldasheva Sh.	
AMARANT DORIVOR O‘SIMLIGINING BIOLOGIK AHAMIYATI.....	160
135. Усманов Б.С.	
АММОНИЗАЦИИ СУПЕРФОСФАТА ВОДНЫМ РАСТВОРОМ АММИАКА.....	161
136. Shaxobov M.A., Usmonov B.S.	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA FOYDALANILADIGAN QO‘SHIMCHALAR.....	163
137. Salomova F.I., Sadullaeva Kh.A., Kobilzhonova Sh.R., Gaibnazarov S.	
ENVIRONMENT AND ALLERGY.....	165
138. Бобомуратов Т.А, Ахмадалиева Н.О, Имамова А.О	
ГИГИЕНИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НУТРИТИВНЫЕ СТАТУСА ПРОГРАММИРОВАНИЯ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ.....	166
139. Джунаидов Х.Х.	
ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ.....	167
140. Shoyunusova Nargis Sharifovna, Jumanova Lola Abduhaliliovna	
INSON SOG‘LIGIGA TA‘SIR ETUVCHI ATROF-MUHIT OMILLARI.....	168
141. Усманова Гулнорахон Камолиддиновна, Минаваров Адихам Анварович	
ОСОБЕННОСТИ ОСВЕЩЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ТЕМАТИКИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....	169
142. A.S.Xasanov	
Yengil sanoat va to‘qimachilik korxonalarida zararli ishlab chiqarish omillarni kamaytirish va ishchi hodimlar, jamoat salomailigini saqlashda bo‘lajak muhandislarning o‘rni.....	170
143. Yusupxo‘jayeva A.M., Adxamjanova S.S..	
SHIQINDI SUV TARKIBIDAPGI SUN‘IY YUZA FAOL MODDALARNI GIGIYENIK TAVSIFI.....	170
144. Эрметова Д.Ж., Юсупова О.Б.	
ОҚИЛОНА ОБҚАТЛАНИШНИНГ АСОСИЙ ТАМОЙИЛЛАРИ.....	172
145. Эрметова Д.Ж.	
СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИНГ АЙРИМ ОМИЛЛАРИ.....	173
146. Xolmirzayev Yusufali Mahamadsaidovich..	
IQLIM O‘ZGARISHLARINING AHOLI YASHASH JOYLARIGA TA‘SIRI.....	174
147. Салиева.М.Х Халмирзаева.С.С Усмонова.Г.К Сойибжонов.Ш.О	
ОРГАНИЗМИ ТОЗАЛАШ-ДАВОЛАШ УСУЛЛАРИНИ БИОРИТМ НУҚТАИ НАЗАРИДАН ТУШУНИШ.....	175
148. Салиева.М.Х Халмирзаева.С.С Усмонова.Г.К Отамирзайев.О	
ТАБИАТ БИОРИТМИ - ТАБИАТ ҚОНУНИ.....	176
149. Халмирзаева.С.С Салиева.М.Х Минаваров.А.А Мамадалиев.Х	
ҚУЁШ НУРЛАРИНИ ОРГАНИЗМГА АХАМИЯТИ.....	177
150. Халмирзаева.С.С Салиева.М.Х Жуманова.Л.А Сотволдиева.М	

keltirilayotgan zararlar qisqaradi, ishchi hodimlarning o'z mexnatiga bo'lgan ijobiy munosabati ortadi.

CHIQINDI SUV TARKIBIDAPGI SUN'IY YUZA FAOL MODDALARNI GIGIYENIK TAVSIFI

**Yusupxo'jayeva A.M., Adxamjanova S.S.
Toshkent tibbiyot akademiyasi
Toshkent, O'zbekiston**

So'nggi yillarda barcha sun'iy yuza faol moddalardan (YUFM) neionogen yuza faol moddalarni ishlab chiqarish sur'atini oshib borini natijasida juda ko'p qo'llanilmoqda. Shu bilan bog'liq xolda ularning qiyosiy sanitar taxnik baholash muxim ahamiyat kasb etadi.

Ishlab chiqarishning turli tarmoqlarini uzluksiz rivojlanib borishi natijasida turli ximiyaviy moddalar ishlatishga talab ortib bormoqda. Bu moddalarni u yoki bu ko'rinishda ochiq suv havzasiga tushish miqdori va sifati xam shunga yarasha o'zgarib bormoqda. Duyoning turli mamlakatlari qatori O'zbekistonda ham so'nggi 20 yil ichida ishlab chiqarishning yangi tarmog'i - sun'iy yuza faol moddalar ishlab chiqarish tarmog'i rivojlandi. Bu moddalar xorijda detergentlar (lotin tilida detergere - tozalash) nomi bilan mashhur bo'lib, ular xalq xo'jaligining turli tarmoqlarida asosan - sun'iy yuvuvchi vositalar sifatida foydalaniladi. Hozirgi kunda SYUFM ochiq suv havzalarini ifloslantiruvchi asosiy manbalardan biri hisoblanadi. SYUFMlardan suvni tozalash qurilmalari samaradorligini pasayganligi bu moddalarni vodoprovod suvlarida paydo bo'lishining asosiy shartidir (D.G. Arlazarov, V.D. Chekovskoy, 2016).

Tibbiyotda SYUFMning kationoaktiv guruhiga kiruvchi birikmalari asosan dezinfeksion moddalar sifatida qo'llaniladi. Ammo SYUFMlar sanoatda asosan sun'iy yuvuvchi moddalar ishlab chiqarishda eng keng rivojlangan soha hisoblanadi. SYUFMlarni sun'iy yuvuvchi vositalarni ishlab chiqarishda qo'llanilganda sovun ishlab chiqarishda qo'llaniladigan oziq ovqat yog'larini katta qismini tejash imkoniyatini beradi.

SYUFMlar mustaqil ravishda ta'sir etganda kam zaharli hisoblanadi, ammo ularning juda oz miqdori ham biologik membranalarning o'tkazuvchanlik xususiyatini oshirib yuboradi (oziq-ovqat moddalari, zaharli moddalar). Natijada yuqoridagi qayd etilgan moddalarni ichaklar orqali so'rilishi kuchayadi. Hozirgi kunda yuza faol moddalarni xalq va qishloq xo'jaligining barcha tarmoqlariga kirib borganligini hisobga olsak, ularni suv havzasi suvlari, tuproq, atmosfera havosida tarqalganlik darajasi qanchalik muxim ahamiyatga ega ekanligi ma'lum bo'ladi.

Olib borilgan tadqiqotlar natijasida aniqlandiki, neionogen yuza faol moddalar anionoaktiv va katoinoaktiv yuza faol moddalardan kam zaharlidir.

ОҚИЛОНА ОВҚАТЛАНИШНИНГ АСОСИЙ ТАМОЙИЛЛАРИ

Эрметова Д.Ж.Юсупова О.Б.

Тошкент тиббиёт академияси Урганч филиали.

Оқилона овқатланиш саломатликни сақлаш ва мустаҳкамлашга, ташқи муҳитни зарарли омилларига организмни қаршилиқ кучини оширишга, фаоллик йилларини узайтиришга, ақлий ва жисмоний иш қобилиятини оширишга ёрдам беради. Шунингдек, тўғри овқатланиш бир қанча касалликларни: жумладан юрак қон-томир касалликларига мойилликни, қандли диабет, ўсма касаллиги шакллари ва бошқа бир қатор касалликларни камайтириши исботланган.

Замонавий тушунчаларда соғлом овқатланиш бўйича учта ёндошув мавжуд: 1) оқилона овқатланиш; 2) адекват овқатланиш; 3) оптимал овқатланиш.

Оқилона овқатланиш – бу организмда овқатни истеъмол қилиниши ва энергия сарфи ўртасидаги мувозанат ҳисобланади. Кунига ўртача 2500-3200 ккал. энергия истеъмол қилинса шуни асосий қисми кунига сарфланиши керак. Ортиқча овқатланиш ёки энергия сарфини пасайиши тана вазнининг ортишига қолаверса семизликка олиб келади. Оқилона